

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

843

Vragen van de leden **Ypma** en **Jadnanansing** (beiden PvdA) aan de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over *de brede brugklas en het uitstellen van selectie in het voortgezet onderwijs* (ingezonden 20 oktober 2015).

Antwoord van Staatssecretaris **Dekker** (Onderwijs, Cultuur en Wetenschap) (ontvangen 10 december 2015)

Vraag 1

Bent u bekend met het rapport «Onderwijsstelsels vergeleken: leren, werken en burgerschap»¹ en de berichtgeving naar aanleiding van de publicatie hiervan in Trouw² en de Volkskrant³?

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Deelt u de zorgen over de in dit rapport beschreven conclusie dat kinderen met laagopgeleide ouders in het Nederlandse onderwijsstelsel vaker doorstromen naar lagere schooltypen dan kinderen met vergelijkbare prestaties, maar met hoogopgeleide ouders? Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 2

Het is ongewenst als de kansen van kinderen bepaald worden door de positie van hun ouders. Ik vind dit een belangrijk signaal en de Minister en ik volgen deze ontwikkeling zorgvuldig. Wij vinden het van belang dat iedere leerling zich optimaal kan ontplooiën en het onderwijs is afgestemd op de mogelijkheden en behoeften van alle kinderen.

In het onderzoek wordt vooral gewezen op het belang van de objectieve eindtoets aan het eind van het basisonderwijs. Een dergelijk objectieve standaard zorgt er volgens de onderzoekers voor dat leerlingen in een schooltype terecht komen op basis van hun cognitieve prestaties, zonder dat

¹ <http://amcis.uva.nl/home/components/events/events/content/folder/congressen/2015/10/beleidsconferentie-nederlandse-onderwijssystem.html>

² <http://www.trouw.nl/tr/nl/4556/Onderwijs/article/detail/4164213/2015/10/16/Brede-brugklas-levert-betere-burgers-op.dhtml>

³ <http://www.volkskrant.nl/binnenland/onderwijs-trekt-kinderen-uit-hoger-milieu-voor~a4164172/>

niet-cognitieve factoren daarin een rol spelen. Recent is er een beleidswijziging geweest, waarbij de eindtoetsing in het basisonderwijs naar een later tijdstip is verschoven. Het gewicht van het advies van de school neemt daardoor toe. Dat lijkt de onderzoekers niet verstandig vanuit oogpunt van sociale gelijkheid.

Het primaire doel van deze wijziging is om iedere leerling zo te adviseren dat hij of zij terecht komt op een plek in het voortgezet onderwijs die het best past bij zijn of haar talenten, vaardigheden en capaciteiten. Het schooladvies gaat om meer dan alleen de eindtoetsscore op taal en rekenen. Het is gebaseerd op een meerjarig inzicht in de ontwikkeling van de leerling, waarin ook werkhouding, motivatie, sociaal-emotionele ontwikkeling of studievaardigheden een rol kunnen spelen. Daarom is dit advies in eerste instantie leidend voor de plaatsing. De eindtoetsscore speelt nog een belangrijke rol als *second opinion*. Als namelijk het eindtoetsadvies van een leerling ten minste een halve schoolsoort hoger ligt dan het oorspronkelijke schooladvies, moet de basisschool het schooladvies heroverwegen. De eerste inzichten uit de eindtoetsing 2015 laten zien dat dit voor ruim 6.200 leerlingen heeft geresulteerd in een bijgesteld advies.

Met deze combinatie van schooladvies en eindtoetsscore lijken de kansen van individuele leerlingen het beste gediend. De effecten van deze combinatie zijn onderwerp van uitvoerige monitoring in de periode 2015–2018.

Bovendien zullen de Minister en ik de motie Van Meenen (Kamerstuk 34 300 VIII, nr. 49) uitvoeren en de Onderwijsraad vragen te onderzoeken hoe we ons onderwijsbestel zo kunnen inrichten dat gelijke kansen, maatwerk, op- en doorstroom worden bevorderd. Hiermee kom ik ook tegemoet aan de motie Grashoff (Kamerstuk 34 300 VIII, nr. 76) die oproept consistent beleid te ontwikkelen op het waarborgen van de op- en doorstroom in het onderwijs, en waar mogelijk belemmeringen weg te nemen. In de beleidsreactie die zal volgen op het toekomstig advies van de Onderwijsraad zullen we breder ingaan op deze thematiek. Het rapport «Onderwijsstelsels vergeleken» en andere onderzoeken informeren uiteraard ons standpunt in onze reactie op dat advies.

Vraag 3

Bent u van mening dat álle kinderen, ongeacht hun afkomst of het opleidingsniveau van hun ouders, zich ten volle moeten kunnen ontwikkelen en dat het onderwijsstelsel hiervoor nooit een belemmering mag vormen? Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 3

Ja, ik deel de mening dat alle kinderen de kans moeten krijgen zich optimaal te ontplooiën. Het onderwijs draagt in belangrijke mate bij aan emancipatie. De overheid heeft hierbij de verantwoordelijkheid om kwalitatief goed onderwijs aan te bieden aan alle leerlingen, ongeacht hun thuissituatie. Het kabinet investeert fors in onderwijs, zodat de kwaliteit van het onderwijs aan alle leerlingen beter wordt. Het kabinet doet dat bijvoorbeeld door de extra investeringen in onderwijs en de afspraken in de akkoorden PO en VO die daarover zijn gemaakt. In mijn brief van 16 oktober 2015 heb ik u geïnformeerd over de voortgang van de uitvoering van deze afspraken.⁴ Er is ook aandacht voor de brede ontwikkeling van kinderen, zoals door cultuur-educatie of sport en bewegen.

Daarnaast is het belangrijk dat leerlingen voldoende kansen krijgen om op te klimmen. Om dit te bevorderen wordt onder andere de werking van het leerresultatenmodel van de inspectie per juni 2016 aangepast. Scholen die opstroom weten te realiseren, scoren positief op de indicator onderbouwrendement. Als een leerling met een dubbeladvies (bijvoorbeeld mavo/havo) het hogere niveau uiteindelijk niet haalt, is de score neutraal.

Vraag 4

Hoe beoordeelt u de mogelijkheden voor leerlingen in het huidige onderwijsstelsel om binnen het voortgezet onderwijs door te stromen naar een ander onderwijsniveau, wanneer in de loop van hun onderwijsloopbaan een ander niveau beter passend blijkt? Beschouwt u het huidige stelsel en de huidige

⁴ Kamerstuk 31 293 nr. 272.

onderwijspraktijk als voldoende adaptief en flexibel om maatwerk te leveren in elk van de vakken die door een leerling wordt gevolgd?

Antwoord 4

Binnen het huidige stelsel zijn voldoende mogelijkheden om tussentijds door te stromen naar een ander onderwijsniveau of om diploma's te stapelen. Ook hebben scholen veel ruimte om maatwerk te leveren. Zo kunnen leerlingen sinds schooljaar 2007/2008 een vak op een hoger niveau of in het voorlaatste leerjaar afsluiten.

Sinds schooljaar 2015/2016 is het zelfs mogelijk om een vak in het voorlaatste leerjaar af te sluiten. Ook de recente aanpassing van de Wet onderwijstijd biedt scholen veel ruimte om maatwerk te leveren.

Ik juich het bieden van maatwerk toe en ben bereid scholen daarvoor meer ruimte te geven indien nodig. Zoals ook aangegeven in het antwoord op vraag 2 zullen de Minister en ik, in uitvoering van de motie Van Meenen (Kamerstuk 34 300 VIII, nr. 49), de Onderwijsraad vragen te onderzoek te doen naar de inrichting van ons stelsel in relatie tot gelijke kansen, opstroom, doorstroom en maatwerk.

Scholen hebben al veel ruimte. Schoolleiders en leraren kunnen zich nog bewuster worden van de ruimte die de huidige wet- en regelgeving al biedt. De beslissing om te stapelen of door te stromen naar een ander onderwijsniveau is een beslissing die op de school zelf moet plaatsvinden, onder begeleiding van vakkundige leerkrachten en schoolleiders. Zij kunnen in de onderwijspraktijk flexibeler omgaan met onderwijsniveaus en leerjaren dan vaak wordt gedacht. In mijn brief over flexibilisering in het voortgezet onderwijs die ik uw Kamer heb toegezegd ga ik hier nader op in.

Vraag 5

Wat is uw mening over de in dit rapport beschreven conclusie dat de ontwikkeling van burgerschap bij Nederlandse leerlingen achterblijft, omdat veel scholen ervoor kiezen de brugklas helemaal af te schaffen en de kinderen vanaf de start van het voortgezet onderwijs te scheiden op niveau?

Antwoord 5

Het rapport haalt een landenvergelijkend onderzoek aan waaruit blijkt dat in een groot aantal landen waar leerlingen tussen hun 14e en 19e jaar langer gescheiden zijn opgeleid, burgerschapsuitkomsten relatief gezien meer dalen. Tegelijkertijd wordt ook een longitudinaal onderzoek genoemd, waarin naar voren komt dat in Nederland verschillen tussen burgerschapscompetenties op 15-jarige leeftijd juist niet samenhangen met de niveauplaatsing van leerlingen in het vo.achterblijvende samenhangt met het afnemen van brede brugklassen, wordt dus niet ondersteund door het onderzoek. De geconstateerde verschillen in burgerschapscompetenties waren al aanwezig in groep acht van de basisschool.⁵

Ik vind het belangrijk dat het onderwijs een bijdrage levert aan de ontwikkeling van burgerschapscompetenties bij leerlingen. Burgerschapsonderwijs heeft daarom een grote plaats in de opdracht die ik heb verstrekt aan het Platform Onderwijs2032.

Eerder heb ik geconstateerd dat de burgerschapskennis en -competenties van onze leerlingen achterblijven en dat het burgerschapsonderwijs op scholen zich onvoldoende ontwikkelt. Daarom werk ik aan de versterking van het burgerschapsonderwijs. U bent hierover geïnformeerd in de brieven van 29 april en 1 juli 2015 (Kamerstukken 34 000-VIII nr. 93 en 27 923 nr. 208).

Vraag 6

Deelt u de mening van onder andere onderzoeker Van de Werfhorst⁶ dat brede scholengemeenschappen moeten worden gestimuleerd? Zo ja, wat gaat u doen om dit te stimuleren? Zo nee, waarom niet?

⁵ Herman van de Werfhorst, Louise Elffers & Sjoerd Karsten (red.), *Onderwijsstelsels vergeleken*. (Meppel 2015) p. 29.

⁶ <http://www.trouw.nl/tr/nl/4556/Onderwijs/article/detail/4164213/2015/10/16/Brede-brugklas-levert-betere-burgers-op.dhtml>

Antwoord 6

Ongeveer 70 procent van alle leerlingen zit op een brede scholengemeenschap vbo tot en met vwo. Wanneer we ook kijken naar de scholengemeenschappen vmbo-t tot en met vwo, dan gaat het om 90 procent van alle leerlingen. Ongeveer vijf procent van alle leerlingen gaat naar een categorale school. Deze aantallen zijn sinds 2009 stabiel.⁷ Sommige leerlingen zijn goed op hun plek op een categorale school, voor andere is een scholengemeenschap de juiste keus. Ik vind de diversiteit die wij in Nederland ook op dit vlak kennen juist een verrijking. Ouders en leerlingen hebben zo de mogelijkheid om een school te kiezen die goed aansluit bij hun wensen. Ik zie daarom geen aanleiding om brede scholengemeenschappen te stimuleren.

Vraag 7

Onderschrijft u het belang van een brede brugklas in het voortgezet onderwijs en het uitstellen van het selectiemoment voor een specifiek schooltype, om alle kinderen de kans te geven zich ten volle te kunnen ontwikkelen? Zo ja, wat gaat u doen om dit te stimuleren? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 7

Ja, ik onderschrijf het belang van brede brugklassen. Voor sommige leerlingen is het goed om het selectiemoment wat uit te stellen. Bij de reactie op het Onderwijsverslag 2013–2014 hebben de Minister en ik daarom scholen opgeroepen in het belang van leerlingen brede brugklassen te blijven aanbieden.⁸

Daarom zal ik ook de motie Grashoff uitvoeren (Kamerstuk 34 300 VII, nr. 58) die oproept om vo-scholen te stimuleren brede brugklassen te behouden. Ik zal uw Kamer voor 1 maart 2016 informeren over de maatregelen die ik neem.

Wel hecht ik er aan om te benadrukken dat de brede brugklas niet voor alle leerlingen de beste oplossing hoeft te zijn. Sommige leerlingen zijn juist gebaat bij een gerichte keuze. Het is voor cognitief begaafde leerlingen vaak een opluchting als zij in een klas geplaatst worden met leerlingen van hetzelfde niveau. Zo zijn ook leerlingen die vmbo beroepsgericht kiezen vaak heel blij dat het onderwijs beter aansluit bij hun interesses en talenten. Ook het beeld dat de brede brugklas zou verdwijnen, verdient bijstelling. Op dit moment wordt 60 procent van de leerlingen geplaatst in een brede of dakpansgewijze brugklas. Scholen zetten bovendien steeds meer in op differentiatie in de klas, zodat talentvolle leerlingen uitgedaagd kunnen worden op hun niveau en ook vanuit een homogene brugklas kunnen opstromen naar een hoger niveau. Vakkundige leerkrachten en schoolleiders kunnen het beste inschatten welke vorm het beste aansluit bij leerlingen. Zij kennen hun leerlingpopulatie en richten op basis daarvan de onderbouwperiode van hun school in.

⁷ Kerncijfers OCW 2009–2013 p.63, bijlage bij Kamerstuk 33 930-VIII, nr. 4.

⁸ Kamerstuk 34 000-VIII, nr 89.